

REINBEITEDISTRIKT 28 – Cuokcavuotna/Bergsfjord

INNLEDNING	2
1. Det reindriftsrettslige utgangspunkt.....	2
1.1 Free Prior and Informed Consent.....	3
2. Presentasjon av reinbeitedistriktet.....	4
3. Bakgrunn for konsultasjonsmøte	5
4. RBD 28 bruk av områdene	5
4.1 Perioder for bruk av området	5
4.2 Bruk av arealene.....	5
4.2.2 Sommer.....	6
4.2.3 Høst	6
5. Plassering av settefiskanlegg og byggeperiode.....	7
5.1 plassering av settefiskanlegg.....	7
5.2 Byggeperiode:.....	7
6. Konsekvenser av tiltaket for Cuokcavuotna/Bergsfjord.....	7
6.1 Negative innvirkninger med etablert kombinert settefiskanlegg og uttak av vann fra vassdragene.....	8
6.1.2 Tap av flyttleier, trekkleier og luftingsområder.....	9
6.1.3 Tap av beiteområder.....	9
6.1.4 Vedlikehold av settefiskanlegg.....	9
6.1.5 Opprettelse av nye veier	10
6.1.6 Økt tap til rovvilt.....	10
6.2 Negative innvirkninger under byggeperioden	10
6.2.1 Anleggsstøy	10
6.2.2 Forstyrrelse av «livat» (hviletid) og «smirezastin» drøvtyggetid.....	11
7. Andre forstyrrelser og inngrep i distriktet.....	12
8. Oppsummering	12

INNLEDNING

Reinbeitedistrikt 28-Cuokcavuotna/Bergsfjord, heretter RBD 28, vil benytte seg av konsultasjonsretten, og har vurdert at det er viktig å konsultere om etablering av kombinert settefiskanlegg.

For reinbeitedistriktet er det viktig at konsultasjonen omhandler hele prosjektet, og dens negative virkninger for reindriftsnæringen og om varige negative virkninger for reindriftsnæringen.

Reinbeitedistriktet er positiv til at det skal være utvikling i samfunnet hvor reinbeitedistriktet driver sin næring, men dette skal ikke begrense reinbeitedistriktets økonomiske, økologiske og kulturelle utvikling. Reinbeitedistriktet forventer gjensidig annerkjennelse mellom konsultasjonspartene.

- Konsultasjonspunkter:
 - Tap av arealer
 - Merarbeid
 - Tap av rein/produksjon
 - Tap av utførelse av tradisjonell bruk av områdene
 - Opphold i anleggsperioden
 - Avbøtende tiltak

1. Det reindriftsrettslige utgangspunkt

Den samiske reindriften er en selvstendig rettighet, anerkjent i norsk rett og vernet av Grunnloven på linje med eiendomsretten. At et ytterligere vern på folkerettslig grunnlag foreligger, er utvilsomt. Dette kommer frem både i norsk lovgivning og internasjonale konvensjoner samt rettspraksis bl.a. flere høyesterettsdommer.

Av dette følger at reindrifftsretten må respekteres både av grunneier og myndighetene, og bare kan påføres inngrep ved

1.) Avtale eller

2) Med hjemmel i lov, ved ekspropriasjonshjemmel i lov, kan det ikke gjennomføres uten avtale.

Den samiske reindrifftsretten hviler på et selvstendig rettsgrunnlag i kraft av alderstidsbruk og sedvane, og er en bruksrett på statlig og privat grunn innenfor det samiske reinbeiteområdet. Reindrifftsutøverne oppfatter disse rettighetene som naturlige deler av næringen og ser derfor på de ulike elementene som en helhet.

Viser til blant annet:

- Reindrifftsloven
- SP artikkel 27
- ILO-169

Menneskerettskomiteen har lagt til grunn at de samlede virkningene av inngrep, det vil si den kumulative effekten av flere inngrep, som hver for seg ikke er store nok til å utgjøre krenkelse, kan føre til at SP.art 27 blir brutt.

1.1 Free Prior and Informed Consent

Reindrift har rett til å bli hørt og delta i beslutningstaking, planlegging og gjennomføring av prosjekter som kan påvirke deres rett til selvbestemmelse, deltakelse, menneskerettigheter og/eller juridiske, hevdvunne eller tradisjonelle bruk og forvaltning av land og naturressurser, og/eller deres kultur. Fritt og informert forhåndssamtykke (Free, Prior and Informed Consent, FPIC) fra rettighetshaverne, er et FN-prinsipp som skal følges i alle tilfeller der urfolk kan påvirkes av utbyggingsforslag. Samtykke/godkjenning fra rettighetshaver er nødvendig for at en konsesjon skal kunne gis.

Berørte reinbeitedistrikter skal involveres i prosjekter før arbeidet starter.

2. Presentasjon av reinbeitedistriktet.

RBD 28 ligger i Vest Finnmark reinbeiteområdet. Distriktets reindrift drives geografisk i Troms og Finnmark fylke, og innenfor tre kommuner Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune, Alta kommune og Loppa kommune. Det er to siidaer som deler ressurser i RBD 28, om våren, sommeren og høsten.

RBD 28 har tilhørende 26 reineiere og 3 siidaandeler, som alle har sine vår-, sommer-, og høstbeiteområder i et avgrenset området i reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna/Bergsfjord.

Distriktet ble opprettet i 1934, etter loven om reindrift av 1933. Med følgende grense for sommerbeiteområder for RBD 28: Fra Geađgelivzu (Steinkjøsenbukta), rundt nesene helt til Bergsfjord. Derifra videre til Stuoravuonabahtii og Skognesdalen. Opp Skognesdalen mot Svoelvatne til høydemeter 276,9. Derifra i rettlige mot toppen av Ámmagáisa høydemeter 1031,5. Videre fra dette punktet til øvresiden av Kjosdalen, derifra ned Kjosdalen til Geađgelivzui (Steinkjøsenbukta) Reinbeitedistriktet er et ytterdistrikt og halvøy.

Beitearealer strekker seg fra riksgrensen mellom Norge og Finland (Anarjohka nasjonalpark) på innlandet til Ytterst i Bergsfjord halvøya, mot Lopp havet. Distriktet har ingen fastsatte beitetider, men følger reinens naturlige migrasjon mellom sesongbeitene. Distriktet har anledning til å benytte alle områder til helårsbeite hvis nødvendig. Distriktet grenser nord mot Lopp havet, på østsiden ligger Øksfjorden, på vest siden er det Bergsfjorden og Langfjorden og på sørsiden grenser RBD 28 mot RBD 32 Silvvetnjarga og RBD 27 Joahkonjarga. På vestsiden grenser RBD 28 også mot Seakkesnjarga og Silda. Distriktets ytre grenser omfatter Loppa, Alta og Kvænangen kommuner.

3. Bakgrunn for konsultasjonsmøte

RBD 28 ønsker konsultasjon om etablering av kombinert settefiskanlegg i Nuvsvåg i Loppa kommune og oppdemming av tre vassdrag.

Tenkt plassering av settefiskanlegg er i tidlig vår-, sommer og høstbeiteområder, i tillegg er området trekkleie og luftingsplass for rein. Planlagt etablering av settefiskanlegg i dette området og oppdemming av tre vassdrag i områdene brattneselven, sørbotnelva og jomfrudalsvatnet, anser vi å ha store negative innvirkninger på beitebruken, trekkleie, flyttleien og luftingsplass i området.

4. RBD 28 bruk av områdene

4.1 Perioder for bruk av området

I området hvor det er planlagt å etablere et kombinert settefiskanlegg og vassdragene som det søkt om konsesjon til å demme, brukes av RBD 28. Det går flyttleier og trekkleier i disse områdene. Et slikt anlegg vil minske trekkleier for reinen, som vil si at reinen må følge tettere langs fjorden. Oppdemming av vassdragene vil gjøre trekkleiene og flyttveiene trangere for reinen, som kan resultere i at reinens naturlige trekk- og flyttleie blir forstyrret.

4.2 Bruk av arealene

Reinen er ute hele året og er avhengig av ulike typer årstidsbeiter, og reindrift er en arealavhengig næring. Reinen vandrer mye og reinens behov endrer seg mellom årstidene. Beiteforhold, klima, berggrunn, topografi, tilgjengelige beitevekster, inngrep og menneskelig aktivitet har stor betydning for reinens natur og bruk av landskap og terreng som beiteområde. Driftsmønster og beitebruk er derfor dynamisk og kan variere fra år til år, avhengig av alle faktorene som spiller inn. Snø- og beiteforhold kan påvirke vårflyttingen. Varme

på sommeren vil føre til at reinen trekker til snøbreer eller luftige og vindfulle områder i høyden. Ved kjølig vær trekker reinen ned til skog og lavtliggende områder.

En høst med mye sopp gjør at reinen vandrer mye og sprer seg. Det er derfor viktig med forskjellige beiteområder for å dekke reinens behov.

Alle forskjellige terrengetyper har betydning for reinen og derfor trenger reindrift sammenhengende beiteområder, særlig for å kunne ivareta fleksibiliteten når det gjelder å utnytte beiteområdene best mulig til enhver tid.

Omsøkte område er også trekkleie og luftingsplass for rein, som nevnt tidligere i notatet. Et viktig punkt når det gjelder omsøkte området, er at dette er reinens hoved trekklei mot sjøen.

4.2.2 Sommer

På sommeren blir de omsøkte områdene for oppdemming av vassdragene og området for settefiskanlegg brukt som bálganbáiki for reinen, luftingsplass, for å komme unna varmen og insektplagen. En luftingsplass krever at reinen har en plass for avkjøling, men at det samtidig er gode og frodige beiter i nærheten. Det beste er også om luftingsplassen ikke har farlig terreng som reinen kan skade seg på.

Sommerbeiteområdet er godt og frodig med ulikt terreng. Reinen trenger ulike urter og vekst, for å kunne vokse om sommeren. Det er sletter, myrer, høye fjell, berg og ur og også store områder med mye og tett skog.

4.2.3 Høst

Reinen er mye i bevegelse på høsten og utnytter hele beiteområdet. På høsten er det mye sopp i omsøkte området, og reinen begynner også å gå etter sopp (vistta). Reinen er i området frem til slutten av september eller til starten av

oktober. Dette kommer an på hvordan snøforholdene er på sen høsten. Legger snøen seg sent på bakken, er vi nødt til å oppholde oss lenger innenfor sommerbeiteområdene. Snøforhold er en avgjørende faktor for når flytting av flokken til høstbeiteområdene gjennomføres.

Som oftest blir det en del rein tilbake i sommerområdet etter hovedsamlingen. Dette blir samlet utover høsten etter at hovedflokken er ankommet høstbeite. Det er viktig at flytteveier og trekkleier i distriktet og ved kystlinjen ikke blir sprette, da dette er hovedvei ut og inn til distriktet for reinen.

5. Plassering av settefiskanlegg og byggeperiode

5.1 plassering av settefiskanlegg

Det planlegges etablert et kombinert settefiskanlegg, postsmoltanlegg og matfiskanlegg med en samlet årlig produksjon på 20.000 tonn fisk på et område innerst i Nuvsvåg, med uttak av vann fra tre vassdrag og regulering av to magasin i Loppa kommune.

Planlagt anlegg skal ligge på Sandbakken, mellom Nuvsvåg vegen og sjøen.

5.2 Byggeperiode:

- Bygging i barmarks sesongen
- Helikopter blir brukt til å frakte oppdemnings utstyret

6. Konsekvenser av tiltaket for

Cuokcavuotna/Bergsfjord

RBD 28's utgangspunkt er at reindriften ikke har flere beitearealer å avse. Alle inngrep i reinbeiteområder må ses i sammenheng med andre planlagte og gjennomførte tiltak. Vi har allerede mange inngrep i distriktet, og dette vil være nok et inngrep som sammen med alle eksisterende inngrep opptar beitearealer,

noe som fører til tap av beiteområder. Tap av beitearealer vil påvirke eksistensen av vår reindrift.

Vi har ellers erfaringer fra andre anlegg med at reinen ikke har benyttet områder der det er forstyrrelser. Dette har ført til at dyrene har blitt stresset i perioder, som igjen forstyrrer de beitevanene reinen har tilegnet seg og følgelig kan gi utslag i slaktevektene på høstene da forstyrrelsene har foregått og vil foregå.

Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktiviteter rundt omkring i distriktet kan være større enn hva summen av hvert enkelt inngrep skulle tilsi. Det henger sammen med oppstykking av beiteområder og trekk- og flyttleier, som ikke lar seg forene med reinens behov for sammenhengende områder. Mange inngrep innenfor ett av distriktets årstidsbeiter vil gi negative konsekvenser for hele driften.

Omsøkte områder er en del av reinbeitedistriktets beiteområder. Arealene, som er nevnt i konsesjons søknaden er viktige arealer for RBD 28 for å drive med rein på tradisjonell vis, og arealtap for reinbeitedistriktet vil gi økonomiske konsekvenser og merarbeid for reinbeitedistriktet og den enkelte reineier i reinbeitedistriktet.

6.1 Negative innvirkninger med etablert kombinert settefiskanlegg og uttak av vann fra vassdragene

Når det gjelder negative innvirkninger av settefiskanlegg, er det noen punkter som vi spesielt ønsker å synliggjøre.

Utbyggingstiltak plassert på og ved trekkleier kan skape barriereeffekt og fragmentere reinbeitelandet slik at ubebygde og uforstyrrede områder ikke kan benyttes. Oppdemming av vassdragene resulterer i tap av store reinbeiteområder for RBD 28, noe som er viktige reinbeiteområder som blir brukt til flyttveier, trekkleier, beiteområder og luftingsområder..

6.1.2 Tap av flyttleier, trekkleier og luftingsområder

Etablering av kombinert settefiskanlegg og oppdemming av vassdrag, fører til at både flyttleier og trekkleier blir avgrenset og sperret av. De omsøkte områdene brukes i dag av RBD 28 til flyttveier og trekkleier for reinen, samt luftingsplass. Forstyrrelser i områdene vil med stor sannsynlighet føre til at reinen ikke bruker områdene slik de er vant med.

Som tidligere nevnt i notatet, er omsøkte område i dag også luftingsplass for rein. Tap av luftingsplass ser vi på som et dyrevelferdsmessig problem. Reinsdyrene har stort behov for å kjøle seg ned når det er varmt. Har ikke reinsdyrene mulighet til å bruke de høytliggende områdene vil dette bli en plage for dem. Reinsdyrene må da finne andre alternativer til lufting. Den vil bruke mye energi på å springe fram og tilbake, da gjerne på bilvei, for å komme unna klegg og andre insekter. På bilveien vil også luftdrag fra biler tiltrekke rein. Dette skaper farlige situasjoner.

Gode luftingsplasser har innvirkning når det gjelder parasitter på reinsdyrene. Gode luftingsplasser vil begrense hudbremsfluas og nesebremsfluas mulighet til å legge egg på reinsdyrene.

Oppdemming vil føre til at reinen blir presset i mindre områder og i verstefall kan det føre til at reinen ikke vil kunne bruke dens naturlige trekkleie, på grunn av forstyrrelser i området

Vi opplever at menneskelig aktivitet i form av toppturer også har innskrenket luftingsplassene i sommerbeiteområdet.

6.1.3 Tap av beiteområder

6.1.4 Vedlikehold av kombinert settefiskanlegg

Vedlikehold og befarings av kombinert settefiskanlegg vil føre til at det vil være menneskelig aktivitet, og med dette også forstyrrelser i område så lenge anlegget eksisterer i området.

6.1.5 Opprettelse av nye veier

Det er ikke vei opp til anleggsområdene for planlagte dammer, verken ved Brattnesvannet eller Jomfrudalsvannet. Det er planlagt etablering en anleggsvei i forbindelse med legging av vannledning. Etablering av nye veiere fører med stor sannsynlighet til økt menneskelig trafikk i området, som vil være veldig forstyrrende for reinen.

6.1.6 Økt tap til rovvilt

Arealinngrepene som allerede finnes i distriktet, har endret rovviltaktiviteter, da rovvilt og rein blir presset til minimale områder. Dette fører til mer rovvilttap en før arealinngrepene.

Det er for oss i reindriften en kjent sak at reinsdyrene springer opp til høydene når dem blir skremt. Ved at reinsdyrene opparbeider seg en unnvikelses strategi av omsøkte område på grunn av menneskelig aktivitet og bebyggelse, vil ikke reinsdyrene ha noe sted å flykte ved rovvilt angrep. En utvei for reinsdyrene er å legge på svøm ut i sjøen, dette er absolutt ikke ønskelig.

6.2 Negative innvirkninger under byggeperioden

Ifølge søknad om byggetillatelse vil det bli nødvendig med en byggeperiode på barmark. Som nevnt tidligere er beitetidene for rein i område også i barmarks sesongen. Byggeperioden vil påføre store forstyrrelser for reinsdyrene.

6.2.1 Anleggsstøy

Under byggeperioden vil det være økt menneskelig aktivitet under hele barmarks sesongen. Det vil også være anleggsstøy, og forstyrrelser fra helikopter. Dette vil føre til at reinsdyrene trekker seg bort fra området. Reinsdyrene vil vike unna området, og vil dermed ikke kunne bruke dens

naturlige trekklei. Reinsdyrene vil heller ikke kunne bruke området til lufting og beiting slik den gjør i dag.

6.2.2 Forstyrrelse av «livat» (hviletid) og «smirezastin» drøvtyggetid

Reinen er drøvtygger, og det er særlig viktig å ta hensyn til reinens naturlige hvile- og drøvtyggetider så langt som overhodet mulig. I samisk tradisjonskunnskap er det et stort, faglig begrepsapparat som omhandler viktigheten av muligheten for hvile og drøvtygging.

Et av begrepene omhandler hva som skjer med reinen dersom den forstyrres under «livat» (hviletid) og «smirezit» (drøvtyggingstid). Reinen hviler og drøvtygger, som er en viktig del av fordøyelse og energiopptak av beitet, vanligvis tre eller fire ganger i døgnet.

Dersom flokken forstyrres i forhold til rytmen og tidspunkt for livat, og dermed også smirezit, gjentatte ganger, kan flokken bli «gievdat». Gievdat er et reindriftsmessig fagbegrep som beskriver en type overanstrengelse og utmattelse som følge av forstyrret hvile- og næringsopptak, til tross for at det er mer enn nok tilgjengelig beite.

Denne tilstanden må av dyrevelferdsmessige hensyn unngås. Både byggeperiode, og vedlikehold av settefiskanlegg vil skape en forstyrrelse av «livat» og «smirzen».

Disse punktene samlet sett vil skape betydelig merarbeid for reineiere. Dette vil føre til at reinsdyrene ikke får utnyttet beitepotensialet i omsøkte område, og nærliggende områder til omsøkte område. Det vil skape mer beitetrykk i andre områder, og dermed slitasje i de områdene reinsdyrene vil samle seg, på grunn av forstyrrelser og endring i reinens naturlige vandring og på grunn av sperring av trekklei.

7. Andre forstyrrelser og inngrep i distriktet

Som tidligere nevnt i notatet, har RBD 28 mange arealinngrep fra før av. Vi har listet opp noen av de største inngrepene og forstyrrelsene innenfor Cuokcavuotna/Bergsfjord:

- Topptur/perleturer – menneskelig trafikk
- Anleggsvei
- Fiskeanlegg i Øksfjordbotn og Kjøsen
- Kraftlinjer
- Rovvilt bestanden
- Vannkraftverk
- Treningsområder for jakthunder

8. Oppsummering

Distriktet vil ikke stoppe utvikling, men dette inngrepet vil gi varig tap av arealer for reinbeitedistriktet. Det fører til at reinbeitedistriktet og dens medlemmer vil få varig endring i tradisjonell bruk av områdene, og vil også føre til økonomisk tap samt konsekvenser for nåværende drift.

Inngrepet vil føre til negative virkninger for den tradisjonelle bruken av området både under og etter prosjektperioden og fører til merarbeid i prosjektperioden, og også etter denne perioden. Det vil bli tap av arealer, både i planlagte bebyggelsesområder og områder rundt det planlagte kombinert settefiskanlegget.

Når det gjelder nye arealinngrep hvor reindriftsinteresser blir berørt og hvor det er krav til konsekvensutredninger, så skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor distriktet vurderes.

Inngrep og forstyrrelser innenfor distriktet har økt vesentlig de siste tiårene. Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktiviteter kan være permanent tap av beiteland, samt hindringer i reinens trekk- eller flyttleier. Andre konsekvenser er redusert bruk av beiteland på grunn av unnvikelsesstrategier som følge av støy, menneskelig aktivitet eller andre forhold som medfører overbeiting andre steder, merarbeid for reineier og stress for reinen. Dette påvirker reinens kondisjon og slaktevekt og dermed også produksjonen, og fører til økonomisk tap for reineieren. En fragmentering av distriktet er en av de alvorligste truslene mot dagens reindrift.

Når det gjelder beslaglegging av arealer mener vi at det ikke er tatt stilling til hva de totale effektene av kombinert settefiskanlegg utbyggingen vil være, og dermed også det totale tapet av beiteareal. Vi mener at tapet av beitearealer er betydelig større enn det som kommer frem i søknaden.

Det er vanskelig for distriktet å ta konkret stilling til aksept av det konkrete arealinngrepet før en konsekvensutredning med reindrifsfaglig vurdering foreligger.

RBD 28 vil ikke godta utbygging av et kombinert settefiskanlegg og oppdemming av tre vassdrag i Nuvsvåg i Loppa kommune.

Blir det gitt dispensasjon til utbygging, krever vi at det utføres en konsekvensutredning før oppstart av prosjektet.

Krav til utbygger:

1. Konsekvensutredningen (KU)

Distriktet må inviteres med i:

- Mandatutforming for KU
- Utforming av kompetansekrav hos utreder
- Distriktet må sikres kapasitet til deltagelse, dvs. frikjøp og kostnadsdekning samt rådgiver(e)
- Fastsetting av utredningsmetode
 - kumulativt perspektiv
 - Tradisjonell kunnskap
 - Samisk språk
 - Involvering av reindriften

1.1 Inngrepskartlegging og reindrifsfaglige vurderinger

- Det er distriktenes egne kunnskapsgrunnlag for å fatte frie, informerte beslutninger
- Kumulativt perspektiv som metode
- Tradisjonell reindriftskunnskap anvendes som en del av metodene
- Forskningsbaserte påvirkningssoner
- Reindrifsfaglige vurderinger og arealberegninger

1.2 Viktig å avdekke i forhold til landskap, rein og mennesker

- Direkte effekter
- Indirekte effekter
- Kumulative effekter; Hvordan alle eksisterende objekter i sum påvirker distriktet

Tre nødvendige perspektiver på grunn av nomadismen

- Lokalt; Det direkte berørte nærområdet innenfor påvirkningssonen (báiki)
- Intermediært; et litt større perspektiv som inkluderer den beitemark som påvirkningsobjektet ligger innenfor (orohat)
- Regionalt perspektiv; hele årsbeitet og distriktets samlede sesongområder (johtolat)

- 1.3 Meny for avbøtende tiltak:
 - hvilke tiltak finnes; «meny»
 - Hvilke tiltak fra «menyen» kan gjennomføres i denne saken
 - Når og hvordan skal tiltak gjennomføres?
 - Har distriktet kapasitet, trengs det ekstra ressurser?
- 1.4 Reindrifftsøkonomiske analyser
 - a) beregne ulike typer produksjons- og inntektstap
 - b) kvantifisere kostnadsøkninger og merarbeid
 - c) avdekke risikoøkninger driften (forretningsmessige, dyrevelferdsmessige og menneskelige)
 - d) Kartlegge om det finnes verdiøkende tiltak
2. Sikre prosesskapasitet og kompetanse
 - utbygger pålegges å dekke alle prosesskostnader for RBD, inkludert prosessteknisk/reindriftsfaglig rådgiver og juridisk rådgivning)
 - Utbygger må pålegges å signere en prosessavtale med berørte RBD hvor spilleregler, forutsetninger og kunnskapsgrunnlag omforenes
 - Utbygger må finansiere et adekvat kunnskapsgrunnlag, også for reindriftenes egne beslutninger i saken
3. Perioder for stans av arbeid?
4. Dialog med RBD i henhold til arbeid med snøskjermer, også vedlikehold